

Na globálním staveništi

21.3.2010

Jak mění mladé české architektky angažmá u světových hvězd

Mezi dychtivé zaměstnance současných celebrit světové architektury se zařazuje čím dál více mladých Čechů. Do světa se vydávají během studií i po nich a nasbírané zkušenosti po návratu proměňují i jejich pohled na stavění u nás. Jaké budou jejich domy? A jaký je vlastně návrat z Londýna do Divišova?

Vidina dobrodružství

„A pauza na oběd samozřejmě v moři,“ vypráví čerstvě vystudovaný architekt **Marek Příkryl** o své zahraniční stáži. Presentace přeskóčí na další okénko a objeví se fotografie tyrkysové hladiny. Následující obrázky mohutných nákladních lodí, které při práci sledoval od psacího stolu. Teprve před měsícem dodělal Marek Příkryl školu, je mu dvacet šest, vypadá mladší a místo saka má tričko. Nicméně má už za sebou stáž v Mexiku a teď právě vypráví o své práci v Itálii. Je první březnový čtvrtek, jsme v pražské galerii NOD a zrovna začíná další přednáška o architektuře, které v Praze už devět let pořádá občanské sdružení Kruh.

Dnes zrovna mluví začínající architekti. Marek Příkryl pracoval pro ateliér Renza Piana v Janově. A byla to exkluzivní stáž, Piano je jedním ze zhruba desítky nejvýznamnějších architektů dneška a má pobočky v Paříži i New Yorku. Získat alespoň na čas jednu ze čtyřiceti židlí v jeho janovském ateliéru, to není jen příležitost koupat se místo oběda. Je to zajímavá položka v životopise a možnost vidět zblízka práci ve špičkové mezinárodní firmě.

Teprve v posledních letech začali k Pianovi jezdit na studentskou stáž také Češi a objevují se na seznamech i v dalších velkých mezinárodních ateliérech. Pokud se ovšem někdo vůbec namáhá původ zjišťovat. Moderní architektura byla vždycky internacionální, teď je však celosvětová. V Londýně se navrhuje pro Peking a v Curychu pro New York. Na projektech pracují týmy architektů a inženýrů z celého světa a autorství je dnes relativní pojem.

Od 90. let oblíbené salonní téma „národní charakter české architektury“ už přestává být aktuální. Když architekt ze Slezska projektuje zároveň domky pro Hlučín, autobusové zastávky pro Ghanu a soudní budovu pro Londýn, je to česká architektura? A je to jeho architektura, když pracuje pro anglickou kancelář a je to vlastně podobný „outsourcing“ jako třeba při výrobě aut?

Tohle je konkrétně případ hlučínského architekta **Pavla Nasadila**. Také on, stejně jako Marek Příkryl, mluvil na přednášce o své práci. Stejně jako jeho kolegové vyprávěl historiky o tom, jak se staví přístřešek na zastávku do města, kde padají monzunové deště a nefunguje kanalizace. Nebo o sedmdesátipatrových mrakodrapech či o nejdražším bytě světa. Všem je okolo třiceti, někdy se trochu vytahují, ale každopádně žijí

s pocitem, že na to, aby člověk měl dobré místo v zahraniční firmě, „nemusí být žádný génius“, jak to vystihl jeden z nich.

Jezdít do světa je pochopitelně možné už roky. Ovšem kolegové, kterým je dnes kolem čtyřiceti, se většinou hlavně snažili vybudovat si vlastní praxi a stavět v tuzemsku. Transformující se Česko skýtalo dost možností i dobrodružství – a také pocit, že tady „o něco jde“.

Teď se situace v mnohém změnila: konkurence mezi architekty je větší, založit vlastní ateliér je těžší. Začínající architekti mají zároveň lepší jazykové znalosti i lepší kontakty. Možnost zapojit se do práce na celosvětovém staveništi se jeví jako docela přirozená varianta.

Hand made

Renzo Piano je známý jako „hand made“ architekt, který své myšlenky zachycuje v bravurních ručních skicách. „*Skica, to je začátek každé stavby. Piano ji obvykle odfaxuje, nejlépe z letadla nebo z druhého konce světa,*“ vypráví Marek Příkryl a ukazuje jeden takový náčrt. „*Skica se nikdy nesmí vyhodit.*“ Přeskakujeme na další obrázek, což je kniha skic Renza Piana. Pro zaměstnance se čtyřicetiprocentní slevou. Sál se směje.

V publiku jsou hlavně studenti architektury, kteří znají Piana jako zasloužilou hvězdu. Pařížské Centre Pompidou a berlínské Postupimské náměstí, letiště v Ósace, kaple Padre Pio v italské Foggii, to všechno jsou ikony. Sedmdesátiletý autor je žijící klasik. Právě proto vítá publikum každou indiskreci. Tak třeba, že většina práce se tady, stejně jako všude jinde, dělá na počítači a

pro klienty se některé výkresy poté překreslují ručně, protože to mají rádi. A vybarví se barevnými pastelkami. „*Čím víc barev, tím líp,*“ vtipkuje Příkryl na účet svého slavného zaměstnavatele.

Po každé ironické poznámce se však nepřítomnému Pianovi hned omlouvá a jeho ateliér chválí. Hlavně za profesionální odvahu. Sám prý zažil, že celý tým vymýšlel nějaké řešení. Když ale nefungovalo dokonale, stalo se, že vedoucí architekt ho prostě zrušil a začalo se znova. „*Pořád zkoušeli, jestli to nejde ještě lépe. Nelitovali na to energie ani peněz,*“ vysvětluje Marek Příkryl.

Také ostatní mají různé příhody ze zákulisí globálního stavění. Nejzkušenější z přednášejících je pětatřicetiletá **Viktorie Součková**, která několik let pracovala v Londýně v ateliéru **Normana Fostera**, což je asi vůbec největší architektonická praxe s téměř tisícovkou zaměstnanců. Mladá architektka se tam postupně etablovala až k vedení jednoho z projektů. Ovšem ani tak se svým slavným zaměstnavatelem nikdy pořádně nemluvila; vlastně jen jednou ji pozdravil.

Miron Mutyaba a **Tomáš Rábl** byli na stáži u nejnámější ženy architektky, u Londýňanky **Zahy Hadidové**. V jejím ateliéru pracuje na dvě stě padesát lidí, roční obrat byl v roce 2008 pět milionů liber. Sama majitelka se v ateliéru objeví jen jednou za čas, přijede ve voze s řidičem a projde kanceláří, řadoví zaměstnanci ji vlastně neznají. Přestože právě oni navrhují „Zahu“, tedy typické komplikované stavby bez pravých úhlů.

Rábl a Mutyaba byli přiděleni do týmu, který pracoval na mrakodrapech Signature Towers pro Dubaj. Jsou to

více než sedmdesát pater vysoké věže, vykloněné nad umělou lagunou kolem. Zatím je na místě jen poušť, jak přesně to ovšem na stavbě vypadá, to sami projektanti znají pouze z fotografií. Na místě nikdy nebyli a ani hotovou budovu třeba neuvidí.

A právě tohle je na práci ve velkých zahraničních ateliérech fascinující. Že je možné postavit mrakodrap na dálku. Že jejich vize trochu připomínají kulisy pro film z Marsu. Že každý jejich projekt je slavný, i když se třeba ani nepostaví. Že vše je obrovské: rozpočty, vzdálenosti i problémy. V Česku, kde má celý ateliér většinou do deseti zaměstnanců, tohle měřítko člověk nepozná.

Růžové variace

Je rok 1980. V Česku panuje normalizace a architekti pracují ve státních projektových ústavech. Potýkají se s nadvládou panelů i s nedostatkem invence. V libereckém projektovém ústavu Stavoprojekt se však stále drží malý svobodný svět, ateliér číslo dvě pod vedením **Karla Hubáčka** (známý jako tvůrce vysílače na Ještědu). Jeho zaměstnanci patřili v té době v Česku k nejprogresivnějším. Jeden z jeho členů **Mirko Baum** se oženil do Západního Berlína. Pracoval pak u berlínského architekta **Josefa Kleihuese** a povedlo se mu zajistit práci několika českým kolegům z Liberce. V Berlíně se zúčastnili soutěže na experimentální výstavbu, jeden dům pak v roce 1985 dokonce i postavili (dům autorů Jiřího Suchomela, Emila Přikryla a Johna Eislera stojí dodnes v centru Berlína kousek od židovského muzea).

Taková práce byla ovšem v té době naprostou výjimkou a šťastnou šancí, vykoupenou spoustou komplikací, jak vzpomíná **Jiří Suchomel**, dnes proděkan fakulty architektury v Liberci. Stát si ponechal podstatnou část honorářů, k věci patřila také pozvánka na StB. „*Pro nás to byl průlom, jenže když naše práce skončila, všechny kontakty byly k ničemu.*“ Po návratu byly další nabídky k práci směřovány ke kolegům k režimu loajálnějšímu. Jeden z autorů berlínského domu **Emil Přikryl**, dnes profesor na pražské Akademii výtvarných umění, byl v ateliéru Kleihues dokonce na stáži. Když si ji chtěl prodloužit, komunisté ho už z Československa podruhé

nepustili. Jeho synovec Marek Přikryl si tohle už stěží dokáže představit. Jak říká, chce ještě hodně cestovat. A momentálně si jen musí vybrat, na kterém kontinentu by se toho naučil nejvíc.

Je co zlepšovat

Zatím se tedy nejedná o žádný masový exodus, ale pár desítek Čechů už v ateliérech po světě bude. Mnozí se tam jistě usadí. A další se vrátí a budou ovlivňovat podobu stavění u nás. Co udělá s architektem, který si zvykl na mrakodrapy, návrat k vilkám na předměstí? A jaké ty vilky vlastně budou?

„*V Mexiku jsem viděl, že o architektuře se dá uvažovat úplně jinak,*“ myslí si Marek Přikryl. Vzal na milost třeba růžovou barvu: protože tam to není barva oslazeného podnikatelského baroka, ale lidových domků, stejně jako nejlepší moderní architektury. Hned jak se vrátil, udělal školní projekt v barvě růžové. „*Ale to je jen příklad, z toho, co jsem jinde viděl, vycházím vlastně pořád, ať už vědomě nebo nevědomě,*“ vysvětluje.

Mladý architekt by rád brzy odjel do Kolumbie nebo jinam do světa, zatím se ovšem musí držet českých měřítek. Právě totiž dokončuje soutěž na úpravu náměstí ve středočeském Divišově. Jeho tým tvořila jeho přítelkyně a studentka Fakulty architektury ČVUT **Jitka Molnárová**. A jejich jedinou kancelář je společný byt jedna plus jedna.

Kde ovšem Marek Příkryl zakotví v budoucnu, to je zatím otázka. „Rád bych zkušenosti ze světa využil tady. Je tady co zlepšovat, třeba městské plánování je u nás pořád dost necitlivé,“ uvažuje. „V Česku bych byl rád, líbí se mi tady,“ řekne jednoznačně, ale potom se zarazí: „Mně se ale vlastně líbí na hodně místech.“ Generace padesátníků se v mládí z Česka prakticky nedostala. Generace čtyřicátníků vyjžděla opatrně zkoumat, jak to chodí v cizině. A generace třicátníků je doma kdekoli, kde se něco staví.

KRUH KOLEM ARCHITEKTURY

V pražské galerii NOD bylo plno už v březnu 2001. Tenkrát tady přednášel architekt Martin Rajniš a byla to první přednáška organizovaná občanským sdružením Kruh. U zrodu nápadu stála architektka Marcela Steinbachová; studovala ve Vídni a tam viděla, jak oblíbené jsou přednášky o architektuře. A to nejen mezi architekty. Ukázalo se, že zájem je i v Praze. V NOD pohovořili architekti z Česka i zahraničí (Švýcar Gion A. Caminada, Rakušan Dietmar Eberle, nizozemský teoretik Aron Betsky). Velký ohlas měl loňský cyklus Matadoři/Matadorky. Promluvili na něm lidé, kteří navrhovali v období 1960–1980. Od března začal další běh s názvem My v zahraničí, kde se představí lidé, kteří se v zahraničí uchytli a prosadili (www.kruh.info).

Autor/ři: Karolína Vránková

[Obchodní podmínky](#) © Copyright Respekt Publishing a.s. ISSN 1801-1446 – Design: [Respekt](#) – Technická realizace: [Economia a.s.](#)
Autorská práva vykonává vydavatel. Bez písemného svolení vydavatele je zakázáno jakékoli užití částí nebo celku díla, zejména rozmnožování a šíření jakýmkoli způsobem, mechanickým nebo elektronickým, v českém nebo jiném jazyce.